

Qyrkynjy Aýetiň Gizlin Taryhy — On Dokuzynjy San

Ikinji Welaýatyň — Altynjy Bölümi

Jeff Pippenger

2026-07-20

Danyýel we Ylham kitaplary biri-birini doldurýar, ýagny bilelikde kämilleşdirilýär.

“Ylhamda Mukaddes Kitabyň ähli kitaplary birleşýär we tamamlanýar. Ine, bu ýerde Danyýel kitabyňyň üstüni ýetirýän tamamlajjysy bardyr.” Resullaryň Işleri, 585.

Mukaddes Kitabyň pygamberlikdäki patyşalyklary pygamberligi öwrenýäniň üns merkezinde bolmalydyr, çünki ahyrky günleriň daşky taryhy esasan şol ýerde beýan edilýär.

«Hudaýyň sözünüň ýagtylygynda patyşalyklaryň beýgelmegini we ýykylmagyny dolandyryň sebäpleri öwrenmek has-da gowudyr. Goý, ýaşlar bu ýazgylary öwrensinler-de, halklaryň hakyky gülläp ösüşiniň ylahy ýörelgeleri kabul etmek bilen nähili berk baglanyşykly bolandygyna göz ýetirsinler. Goý, ol beýik özgertme hereketleriniň taryhyny öwrensin-de, bu ýörelgeler äsgerilmän we ýigrenilip, olary goldaýanlar zyndana taşlanyp hem jezalandyryş daragajyna eltelen hem bolsalar, hut şu gurbanlyklaryň üsti bilen nähili ýeňiş gazanandyklaryny görsün». Education, 238.

Mukaddes taryhlar, “beýik reforma hereketleri” bolsun ýa-da “patyşalyklaryň ösüp-ýykylyşy” bolsun, mukaddes taryhlar Hudaýyň Sözünde ýaşaýyş-ölüm meselesidir. Pawlus 2 Salonikliker hatynyň ikinji babynda hakykaty söýmeýänleriň, soňra bolsa güýçli azgynlyga sezewar bolýanlaryň muny şol bapda Pawlusuň belläp görkezýän habaryny ret etmegi saýlap alanlary sebäpli başlaryna getirýändigini ýazdy. Şol bap butparaz Rimiň papalyk Rim bilen bolan gatnaşyklaryny görkezýär; bu bolsa, şeýle hem, Pergamos bilen Fýatyranyň arasyndaky gatnaşykdyr, demir bilen laýyň arasyndaky gatnaşykdyr, şeýle hem aždarda bilen ýyrtýjy haýwanyň arasyndaky gatnaşykdyr. Fýatyrada şekillendirilýän papalyk Rimiň ösüp çykmagy we Pergamosda şekillendirilýän butparaz Rimiň ýykylmagy, güýçli azgynlyga sezewar bolanlaryň ýigrenýän hakykatydyr.

Milleritleriň taryhynda, 1843-nji ýyldaky pioner tablisasyna hem giren Milleritler bilen Protestantlaryň arasyndaky jedel, Daniel kitabyň on birinji babyndaky on dördünji aýatda beýan edilýän “halkyňyň talaňçylary” diýen taryhy güýjüň haýsydygy barada boldy. Milleritleriň öňe süreni ýaly, şol talaňçylar butparaz Rimiň ýüze çykyşy, ýa-da Protestantlaryň iddia edişleri ýaly, Selewkileriň ýykylmagy?

“Hereket meýdanyna çykan her bir millete, ‘Gözegçi bilen Mukaddesiň’ maksadyny ýerine ýetirip-etmejekdigi görner ýaly, ýer yüzünde öz ornuny eýelemäge rugsat berildi. Pygamberlik dünýäniň beýik imperiýalarynyň — Wawilonyň, Midiýa-Parsyň, Gresiýanyň we Rimiň — beýgelişini we ýykylşyny yzarlady. Bularyň her birinde, has gowşak kuwwatly milletlerde

bolşy ýaly, taryh gaýtalandy. Her biriniň synag döwri boldy, her biri şowsuzlyga uçrady, şöhraty solup gitdi, güýji elden gitdi, we onuň ornuny başgasy eýeledi....”

“Mukaddes Ýazgylaryň sahypalarynda aýan edilişi ýaly, milletleriň beýgelşinden we pese gaçyşyndan olar diňe daşky hem dünýäwi şöhratyň nähili bihuda zatdygyny öwrenmelidirler. Bizniň dünýämiziň şondan bäri hiç haçan gaýtadan görmedik kuwwaty we haşamaty bilen Wawilon — şol döwrüň halkyna şeýle berk we dowamly bolup görünýän kuwwat we haşamat — nähili bütinleý ýok bolup gitdi! Ol «ot-çöpiň gülü» ýaly ýok boldy. Hudaýy öz binýady etmedik zatlaryň hemmesi şeýle ýok bolýar. Diňe Onuň maksady bilen baglanyşykly bolan we Onuň häsiýetini beýan edýän zat dowam edip biler. Onuň ýörelgeleri bizniň dünýämiziň bilýän ýeke-täk sarsmaz zatlarydyr.” Education, 177, 184.

Mukaddes Kitap taryhy — Süleýmanyň aýdysy ýaly, ýok bolsa halk heläk bolýan görüşdir. Millerçiler Ylham kitabynyň dokuzynjy bap, başynjy we onunjy aýatlarynda “baş aý” hökmünde görkezilen ýüz elli ýyly tanadylar we wagyz etdiler, emma olar Ylham kitabynyň dokuzynjy babynda görkezilen taryhy çuňňur öwrenmediler. Olar onunjy aýatdaky baş aýy dogry kesgitlediler, ýöne, görnüşine görä, başynjy we onunjy aýatlaryň ikisinde hem “baş aý” diýen aňlatma bardygy sebäpli, munuň diňe iki aýatda hem görkezilen azap peygamberçiligine edilen bir nygtama bolup durýandyr diýip oýlandylar. Indi başynjy aýatda “baş aý” diýlende, onuň 632-nji ýylda Muhammediň ölüminden başlan we 782-nji ýylda Wizantiýa, ýagny gündogar Rim imperiýasynyň imperatrisasy Irenanyň peseldilmegi bilen tamamlanan ýüz elli ýyly aňladýandygyny aňsatlyk bilen görkezmek bolýar.

Öňdebaryjylar onunjy aýatyň ulanylyşynda dogrydylar: 1299-njy ýylyň 27-nji iýulynda bolan Nikomediýa söweşi ýüz elli ýylyň başlangyjy bolup, ol döwür 1449-njy ýylyň 27-nji iýulynda Konstantinopolda höküm süren in soňky Konstantiniň peseldilmegi bilen tamamlandy. Setir üstüne setir, ýüz elli ýyllyk döwür bütindünýä Yslamy kesgitleýär; bu hem Arapystanyň Yslamynyň birinji waýy, hem-de Türkiýäniň Yslamynyň ikinji waýy arkaly görkezilýär. Imperatory hem imperatoriçany bilelikde peselden şol Yslam, aýal hökmünde Irene, hem-de erkek hökmünde in soňky Konstantin arkaly görkezilen, bir aýaldan ybarat patyşalygy eýelän bütindünýä Yslamyny kesgitleýär.

Irenäniň peseldilmegi bilen tamamlanýan bir ýüz elli ýylyň dowamynda Arabystanyň Yslamy Wizantiýanyň sebitine ýa-da çäGINE gözegçiligi ele alýar we Irenäni şeýle bir peseldilen ýagdaýa salýar welin, ol başga salgytlardyr zorlukly talaplar bilen birlikde üç ýyllap paç tölemäge mejbur bolýar. Soňky Konstantiniň peseldilmegi bolup geçende, bu gündogar Rimiň paýtagtynyň gabaw astyna alynmagy we agdarylmagy bilen tamamlanýan dört ýyllyk döwrüň başlangyjyny alamatlandyrdy. Iki ýagdaýda-da bu Yslamdy: Irenä garşy Arap Yslamy, Soňky Konstantine garşy bolsa Türk Yslamy. Ahyrky günlerde, birinji we ikinji waýlarda beýan edilen Arap we Türk Yslamynyň iki şaýadynyň üsti bilen wekilçilik edilýän bütindünýä Yslamy ilki çägi, soň bolsa paýtagty eýelär. Gündogar Rimiň Konstantini bilen görkezilen ahyrzaman syýasy birligi, gündogar Rimiň Irenesi bilen görkezilen ahyrzaman dini birligi bilen nyşanlaýyn taýdan nikalaşdyrylandyr. Men “syýasy” we “dini birlik” diýen adalgany, janawaryň keşbiniň nyşanynyň ilki Amerikanyň Birleşen Ştatlarynda, soň bolsa dünýäde ýüze çykýandygyny beýan etmek üçin ulanýaryn.

Janawaryň keşbi çäginini we paýtagtyny Yslama ýitirmek arkaly ikisi-de peseldilýän Konstantin bilen Irenäniň nyşanlaýyn nikasydyr.

Olaryň nikasy iki taryhyň gabat getirilmegi arkaly kesgitlenýär, we ol, 313-nji ýylda Milan Permanygy güýje girizilende hem-de Smyrna nyşanly ybadathanasy tamamlanyp Pergamos nyşanly ybadathanasy başlanynda, Constantia bilen Liciniusyň arasyndaky nika arkaly öňden nyşan edilipdi. Pawlusyň güýçli azaşdyrylyşy kabul edýänler diýip tanadanlary günä adamy aýan edilmezinden öň ýüz dönderişi hem öz içine alýan Pawlusyň duýduryş habaryny görmekden ýüz öwürýärler. Şol ýüz dönderiş Pergamosyň taryhynda bolup geçýär, günä adamy bolsa 538-nji ýylda, Týatira ybadathanasy başlananda, aýan edildi.

Hiç kimse sizi hiçbir yolla aldatmasın; çünkü önce bir sapma gelmedikçe ve günah adamı, mahvoluşun oğlu açığa çıkarılmadıkça, o gün gelmeyecektir; öyle biri ki, Tanrı denilen ya da tapınılan her şeye karşı durur ve kendini onların hepsinin üstüne yükseltir; öyle ki, kendisini Tanrı gibi göstererek Tanrı'nın tapınağında oturur ve kendisinin Tanrı olduğunu sergiler. 2 Selanikliler 2:3, 4.

Gündogar Riminiň taryhy, gündogar Riminiň günbatar Rim bilen bolan nyşanlaýyn gatnaşygynda hem şekillendirilýän pygamberlik hakykatyna iki şaýatlyk berýär. Şol gatnaşyga görä, günbatar Rim ybadathana, gündogar Rim bolsa döwletdir. Rim, Daniýel kitabyň ikinji babında demir we palçyk hökmünde görkezilişi ýaly, ybadathana bilen döwletiň utgaşmasydyr.

Ylhamyň soňky günlerde bütün dünýä boýunça yslamyň ybadathana bilen döwletiň utgaşmasy hökmünde şekillendirilen bir güýje garşy çykyp, onuň çäginini we paýtagtyny eýeländigini ynandyryjy görnüşde görmek mümkin bolýandygynyň bir sebäbi Ylham kitabyň dokuzynjy babynyň mukaddes taryhyndan gelen başga iki şaýat tarapyndan tassyklanýar. Osman 1299-njy ýylyň 27-nji iýulynda Nikomediýanyň çäginini basyp aldy, soňra bolsa iki ýyl geçenden soň, 1301-nji ýylda Nikaýanyň çäginini basyp aldy. Onuň ogly 1331-nji ýylda Nikaýanyň paýtagt şäherini basyp aldy, şol bir ogly bolsa 1337-nji ýylda tamamlanan dört ýyllyk gabaw arkaly Nikomediýanyň paýtagt şäherini basyp aldy. Ilkinji önbaşçylar 1299-njy ýylyň 27-nji iýulyň Osman bilen belläp geçdiler, emma indiki söweşe, ýagny Nikaýa söweşine, Osman imperiýasynyň döredilmeginiň taryhy taýdan ikinji ädimi hökmünde hiç wagt seretmediler. 1299-njy ýylyň 27-nji iýuly Ýekşenbe kanunyna ýetmek üçin birnäçe ädimleriň ilkinjisidi. Türk yslamynyň ilkinji iki ädimi 1449-njy ýylda tamamlanan, soňra ýene 1840-njy ýylda, soňra ýene 9/11-de we ondan soň ýene 2023-nji ýylyň 31-nji dekabrynda tamamlanan pygamberligiň başlangyjyny kesgitledi.

Şol iki ädimiň birinjisi diňe bir ýüz elli ýylyň başlangyjyny däl, eýsem otuz sekiz ýylyň hem başlangyjyny alamatlandyrdy. Ol Osmanyň Nikomediýanyň çäginini eýelemegi bilen başlady we otuz sekiz ýyl soň, 1337-nji ýylda, dört ýyllyk gabawyň ahyrynda Osmanyň oglunyň Nikomediýanyň paýtagt şäherini almagy bilen tamamlandy. Otuz sekiz sany “ýokary galmagy” aňladýar, hem-de Osmanyň çägi eýelemeginiň ilkinji ädimi türk yslamynyň ýokary galmagyny alamatlandyrdy. Otuz sekiz ýyllyk şol ilkinji ädimde, “dört ýyllyk” gabaw tamamlanýşy alamatlandyryr. Ýüz elli ýylyň soňky ädiminde masgaraçylyk ýetirilýär we dört ýyl soň, 1453-nji ýylda, gündogar Riminiň paýtagty alynýar.

1453-nji ýylda Osmanly türkleri bolsun, ýa-da Osmanyň oglunyň 1337-nji ýylda Nikomediýany we 1331-nji ýylda Nikeýany ele geçirmegi bolsun, bu üç ýagdaýyň ählisinde hem şol paýtagt şäherleriniň her biri taryhyň belli bir döwründe gündogar Rimiň paýtagty bolup hyzmat edipdi. Bu üç setiriň hemmesi gündogar Rimiň basylyp alynmagyny görkezýär. Şol üç setiriň her biri Yslamyň ilki bilen gündogar Rimiň çägin, soňra bolsa onuň paýtagtyny basyp alşyny görkezýär. Üç paýtagtyň hemmesiniň ady şol çägiň ady bilen birdir. Bu üç setiriň her biriniň aýratyn alfa we omega taryhy şahslary bar. Pygamberlikdäki masgaraçylyk imperatoryň hem imperatrissanyň hem Yslam tarapyndan peseldilmegi bilen ybadathana-döwlet gatnaşyklaryny görkezmek bilen, olaryň setirlerini 330-njy ýylda Konstantin Beýik Konstantinopoly Rim şäherinden ileri saýlap, günbatar Rimi hem peselden hadysa arkaly günbatar Rim bilen baglanyşdyrýar. Günbatar Rimiň ahyrky masgaraçylygy 476-njy ýylda in soňky imperator bilen geldi, şondan soň bolsa ol çalt depginde pese çaçmagyny dowam etdirdi.

Günbatar Rim gündogar Rim bilen gatnaşykda ybadathana bolupdy, gündogar bolsa döwletdi. Ilkibaşdaky peseldiliş 330-njy ýylda, soňra 476-njy ýylda, ondan soň 782-nji ýylda we ýene-de 1449-njy ýylda boldy. Bir patyşalygyň bölünmegi bilen başlanan peseldiliş çyzygy, 476-njy ýylda imperatory, şonuň bilen birlikde imperiýany ýitirmegiň peseldilişi bilen dowam etdi; munuň yzysüre bolsa Yslam ilki 782-nji ýylda gündogaryň çägin, soňra 1453-nji ýylda gündogaryň paýtagtyna peseldiliş getirdi.

Mukaddes Kitabyň pygamberliklerindäki Yslam gündogar hem günbatar Rimiň ugruny aýan edýär, we Yslamyň şu gün berýän nury Millerçi öňdebaryjylar üçin Yslamyň esas goýujy nury bilen ylalaşykly bolsa-da, ondan has öňe geçýär. 2024-nji ýylda “görüşi berkarar edýän seniň halkyňyň talaňçylary kimdir” diýen mesele bilen başlan synag wagty synag döwrüniň alfasy boldy; indi bolsa synag döwrüniň ahyrynda Ylham kitaby dokuzynjy bapdaky Yslam baradaky temadan gelen nur, diňe şu häzirki soňky günlere çenli hiç haçan derňelmedik günbatar hem gündogar Rimiň şaýatlygyny goşýar.

Dokuzdan on bire çenli baplarda görkezilen Yslamyň pygamberlik setirleri, şu makalalarda eýýäm ara alnyp maslahatlaşylyan setirler bilen baglanyşan şaýatlyklary bermek arkaly, Daniýel 11-iň ondan on altynja aýatlarynda ýerleşýän taryh setirlerini bir ýere jemleýär. Emma Yslamyň yükselişiniň pygamberlik taýdan şekillendirilmeginiň içinde hem Milleritleriň hereketiniň, hem-de ýüz kyrk dört müňleriň hereketiniň ýüze çykmagy bar. Ylham 9-daky wagt pygamberlikleriniň içinde we olaryň bir bölegi hökmünde berk ýerleşdirilen iki sany dört ýyllyk döwür, 1840-njy ýyldan 1844-nji ýyla çenli bolan dört ýyl babatda şaýatlyk berýär. 1844-nji ýylda pygamberlik wagty indi ýokdur, şonuň üçin nyşanlaýyn dört ýyllyk döwür wagt arkaly däl-de, onuň pygamberlik häsiýetleri arkaly kesgitlenýär. Birinji dört ýyllyk döwür Yslamyň, kakasy şol sebiti boýun egdireden otuz sekiz ýyl soň, 1337-nji ýylda öňki gündogar Rim paýtagty bolan Nikomediýany eýeländigini görkezýär. Ikinji dört ýyl 1449-njy ýylda Gündogar Rimleriň syýasy we dini hökümdarlarynyň, Yslam tarapyndan getirilen peseldilmegini görkezýär, üçünji dört ýyl bolsa 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda ýer ýüzüni şöhraty bilen ýagtylandyran perişde inende, Hudaýyň güýjüniň şöhratly ýüze çykmagyny görkezýär.

Birinji we ikinji perişdäniň Millerit taryhy ýüz kyrk dört müňüň möhürlenşi döwründäki üçünji perişdäniň taryhy bilen gabat gelýär. Şol ahyrky möhürleme işi günäniň öçürilip aýrylmagydyr; ol Ylahylygyň ynsanlyk bilen birleşmegidir we ol Yslam tarapyndan getirilýän uruş döwründe bolup geçýär.

Ol düýpsüz çukury açdy; çukurdan uly pejiň tüssesi dek bir tüsse çykdy; çukuryň tüssesi sebäpli gün hem howa garaldy. Tüsseden ýeriň üstüne çekirtgeler çykdy; olara ýeriň içýanlarynyň güýji ýaly güýç berildi. Olara ýer ýüzüniň otlaryna-da, hiç bir ýaşyl zada-da, hiç bir agaja-da zyýan ýetirmezlik, diňe maňlaýlarynda Hudaýyň möhri bolmadyk adamlara zyýan ýetirmek buýruldy. Ylham 9:2–4.

Her pygamberligiň kämil ýerine ýetirilşi ahyrky günlerdedir, şonuň üçin bu bölek ýüz kyrk dört müňüň möhürlenmegini görkezýär. Ylham kitaby dokuzdaky Yslam baradaky pygamberlik, Yslamyň saklanyp goýlan 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda jemlenen taryhda, görnüşi esaslandyran güýjüň in doly suratlandyrylyşyny bir ýere getirmek üçin taryhy açary berýär. Şol pursatdan başlap, Ylham kitaby dokuzun şaýatlygy onunjy babyň içine we birinji hem-de ikinji perişdeleriň taryhyna uzalyp geçdi. Soňra on birinji bapda üçünji hasrat Ýekşenbe kanunynda birden gelýär, hut şol wagtda üçünji perişdäniň güýçli nidasynyň başlanýan pursatydyr. Dokuzynjy bap, Danyýel we Ylhamda öňe sürülen patyşalyklaryň ýokarlanşyny we ýykylşyny tertibe salmakda Yslamyň açarydyr. Onunjy we on birinji baplar ýüz kyrk dört müň paýhasly gyzyň tejribesini görkezýär. Dokuzynjy bap daşky görnüşi esaslandyran nyşany görkezýär, onunjy we on birinji baplar bolsa Guzy Mukaddesleriň Mukaddesine çenli yzarlamak bilen baglanyşykly içki görnüşi görkezýär.

Ylhamyň onunjy baby açyk kiçijik kitap bilen inýan gudratly perişde hökmünde Mesihi görkezmek bilen açylýar. Bu waka Ylham 9-njy babyndaky üç ýüz togsan bir ýyl we on baş günü görkezýän pygamberligiň tamamlanmagynda, 1840-njy ýylyň 11-nji awgustynda ýerine ýetdi. Ylham 10-njy bap habaryň Ýahýanyň garnynda 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda aý bolmagyna çenli dowam edýän taryhy görkezýär. 1840-njy ýyldan 1844-nji ýyla çenli bolan dört ýyl birinji perişdäniň gelişi bilen başlanýar we üçünji perişdäniň gelişi bilen tamamlanýar. 1840-njy ýylyň 11-nji awgustyndaky ýerine ýetmeden soň gelen şol dört ýyl, üç ýüz togsan bir ýyl we on baş günün başynda 1449-njy ýylyň 27-nji iýulyndan 1453-nji ýyla çenli bolan dört ýyl arkaly öňden nusgalandyrylypdy. Bu iki dört ýyllyk döwür hem 1333-nji ýyldan 1337-nji ýyla çenli Nikomediýanyň gabawynyň dört ýyly bilen gabat gelýär. Nyşanlaýyn manyda Gündogar Rim yslam tarapyndan üç gezek boýun egdirildi. Birinjisi 1331-nji ýylda Nikeýanyň gabawy wagtynda boldy, soňra 1337-nji ýylda Nikomediýanyň dört ýyllyk gabawy, ondan soň bolsa 1453-nji ýylda Konstantinopolýň gabawy boldy.

Diokletian 293-nji ýylda Rim döwletini kanuny taýdan gündogar we günbatar bolup böl-di, Konstantin bolsa 330-njy ýylda Rim döwletini pygamberlik taýdan gündogar we günbatar bolup böl-di. 395-nji ýylda imperator Feodosiý I aradan çykanda, ol gündogary we günbatary iki ogluna miras goýup gidendigi sebäpli imperiýa resmi hem-de hemişelik görnüşde bölündi. Katolik buthanasy 1054-nji ýylda “uly şizmada” gündogar we günbatar bolup bölündi. Bu bölünişik, ondan soň gelen çöküş ýaly, kem-kemden bolup geçdi. Bu bölünişik şu günün özüne çenli dowam edýär.

Şol seneden elli ýylyň dowamynda Rimdäki günbatar buthana yslama garşy takmynan iki ýüz ýyllap dowam eden haçly ýörişlere başlady. Günbatar Rim 476-njy ýylda soňky imperatoryny ýitirende ýykyldy. Gündogar Rim 1453-nji ýylda ýykyldy. Papalyk Rim 1798-nji ýylda ýykyldy. Butparaz Rim 293, 330 we 395-nji ýyllarda gündogar we günbatar bolup bölündi. Papalyk Rim 1054-nji ýylda gündogar we günbatar bolup bölündi. White uýamalyklar bilen patyşalyklaryň galşyny we ýykyşyny Hudaýyň Sözüni öwrenmekde esasy salgylanma nokady hökmünde görkezýär.

Ylhamyň dokuzynjy babyndan taryhyň ýagtysyna çykarylýan patyşalyklar bu görnüşi esaslandyryanyň Rimdigini tassyklaýan delili güýçlendirýär. Yslam bilen ýüz kyrk dört müňüň arasyndaky pygamberlik baglanyşygy, Mesihniň eşege münen ýagdaýda Iýerusalime girmegi bilen nusgalaşdyrylan ýarygije nalasynyň habarynyň birinji bela döwründe başlan, pygamberligiň ikinji böleginde ikinji bela döwründe dowam eden we hut şol pygamberligiň amala aşmagy bilen birinji we ikinji perişdeleriň Millerit hereketiniň başlan dört ýyllyk taryhda öz ýerine ýetmesini tapan wagt pygamberligi arkaly beýan edilýändigine delildir. Pygamberlik Yslamyň ýüze çykyşyny alamatlandyran “otuz sekiz we iki ýyl” (1299 we 1301) ýyllar nyşany bilen başlap, Milleritleriň ýüze çykyşyny alamatlandyran “otuz sekiz we iki ýyl” (1838 we 1840) ýyllar nyşany bilen tamamlady.

1844-nji ýylda, 1333-den 1337-ä çenli gabaw hem-de 1449-dan 1453-nji ýyldaky gabawa çenli pygamberlik taýdan öňden şekillendirilip görkezilen Millerçileriň dört ýyllyk döwrüniň tamamlanmagynda, pygamberlik wagty indi mundan beýläk ulanylmaly däldi. Ýüz kyrk dört müňüň baýdagynyň galdyrylmagy, Yslamyň galdyrylýan pygamberligi bilen gönüden-göni baglanyşyklydyr.

Ýahuda, seni doganlaryň wasp ederler; duşmanlaryň boýnunda seniň elniň bolar; kakaňyň ogullary seniň önünde tagzym ederler. Ýahuda ýolbarsyň güjügidir; awdan, eý oglum, sen ýokary çykdyň; ol egildi, ýolbars kimin çökerdi, garry ýolbars deýin ýatdy; ony kim ýerinden turzar? Şilo gelyänçä, patyşalyk hasasy Ýahudadan aýrylmaz, ne-de kanun goýujy onuň aýaklarynyň arasyndan aýrylmaz; halklaryň ýygnaşygy-da oňa bolar. Ol taýyny üzüm agajyna, eşeginiň ýaşyny saýlama üzüm agajyna daňar; ol egin-eşiklerini şerapda, lybasyny üzüm ganynda ýuwar: Onuň gözleri şerapdan gyzyly, dişleri süýtde ak bolar. Gelip çykyş 49:8–12.

Bir ýüz kyrk dört müň Mesihniň häsiýetini kämil derejede şöhlelendirýär, Mesih bolsa beýleki simwoliki beýanyşlaryň arasynda “saýlanan üzüm agajydyr.” Ybraýymyň ogly Ysmagyl Gelip çykyş 16:12-de “ýabany” adam hökmünde häsiýetlendirilýär.

Ol ýabany adam bolar; onuň eli her bir adama garşy, her bir adamyň eli hem oňa garşy bolar; ol ähli doganlarynyň önünde ýaşar.

“Ýabany” diýip terjime edilen söz ýabany arap eşegidir. Ahyrky günlerde Mesihniň wekilleri ýabany arap eşeginiň habarynyň üstünde münýärler: Mesihniň Iýerusalime münen eşegi, Balam ony üçünji gezek urandan soň ahyry gepleýän eşek. 1840-njy ýylda birinji perişdäniň habaryny kuwwatlandyran habary yglan eden habarçylar, şol hereketi kuwwatlandyran habaryň ýerleşen hut

şol pygamberlik taryhynyň özünde degişli we möhüm bolan ýüz elli ýyllyk bir pygamberligi görmediler. Olar hut şol bir wagt pygamberliginiň içinde 1840-dan 1844-e çenli taryhyň nusgasy bolan iki sany dört ýyllyk döwri hem görmediler. Ýahuda taýpasynyň Arslany indi “köne ýollardan” öň hiç wagt görülmedik nury açýar, we bu nur 2023-nji ýylyň 31-nji dekabryndan bäri açylyp gelýän şol nur bilen ylalaşyklydyr. Ol Neşwili urýanyň Yslamdyrmy diýen ähli şübheleri aýyrýar. Bu nur Rimiň nyşanyny ýagtylandyrýar, şeýlelikde 2024-nji ýylda seniň halkyňyň talaňçylary baradaky alfa jedeline omega beýanyna öwrülýär, we ol şol bir nyşan babatda Millerçi taryhyndaky jedeliň hem omega nyşanydyr. Ol Ylham kitaby dokuzdaky wagt pygamberlikleriniň Yslamynyň ýüz kyrk dört müňüň möhürleniş döwrüniň içerki taryhy wagtyndaky daşarky habar bolandygyny kesgitleýär. Biz bu hakykaty ep-esli wagtdan bäri öwredip gelýäris, emma indi muny Ylham kitaby 9-dan başlanyp Ylham kitaby 11-de tamamlanýan bir çyzygyň üstünde görkezmek bolýar. 1840-dan 1844-e çenli berjaý bolan Yslamyň wagt pygamberligi bilen baglanyşykly üçünji dört ýyllyk döwür ýüz kyrk dört müňüň möhürleniş döwrüni suratlandyrýar. Ylham kitaby 11-däki uly ýer titremesi arkaly ýüz kyrk dört müň baýdak hökmünde ýokary göterilýär.

Hezekiel otuz ýedinji bapda Hudaýyň halkynyň goşun hökmünde galdyrylmagy, Adamyň ýaradylyşy arkaly öňünden nusgalanan iki basgançakly bir işdir. Ilki Adam toprakdan şekillendirildi, soňra Mesih onuň içine ýaşayş demini üfledi. Hezekielde birinji pygamberlik öli jesetleri emele getirýär, emma olar heniz hem ölüdir. Soňra dört ýele jesetleriň üstüne üfleme buýrulýar we olar beýik bir goşun bolup aýaga galýarlar. Otuz sekiz we kyrk sanlary şol iki basgançagy aňladýar.

Biz bu meseleleri indiki makalada dowam etdireris.

Şondan soň ýahudylaryň bir baýramy boldy; Isa bolsa Iýerusalime çykdy. Iýerusalimde Goýun derwezesiniň ýanynda ýewreý dilinde Bethesda diýlip atlandyrylýan, baş eýwanly bir howuz bardy. Olaryň içinde güýçsüzleriň, körleriň, agsaklaryň, guranlaryň uly bir köpçüligi suwuň gymyldamagyna garaşyp ýatyrdy. Çünki belli bir wagtda bir perişde howza düşüp, suwy bulandyrdy; suwuň bulandyrylmagyndan soň ilki bolup içine giren adam haýsy kesel bilen kesellän bolsa-da, şondan saplanýardy. Şol ýerde otuz sekiz ýyl bäri naçarlyk çekýän bir adam bardy. Isa onuň ýatandygyny görüp we onuň bu halda eýýäm köp wagt bäri bolandygyny bilip, oňa: «Sagalmak isleýärmiň?» diýdi. Näsag adam Oňa şeýle jogap berdi: «Jenap, suw bulanan wagty meni howza düşürer ýaly adamym ýok; men barýançam bolsa, başga biri menden öň düşýär». Isa oňa: «Tur, düşegiňi göter-de ýöre» diýdi. Şol bada adam sagaldy, düşegini göterdi-de ýöredi; ol gün bolsa Şenbe güni idi. Ýahýa 5:1–9.

Soňra men: “Indi tur, Zered derýasyndan geçiň” diýdim. Şeýlelikde biz Zered derýasyndan geçdik. Kadeşbarneadan çykyp, Zered derýasyndan geçip bolýançak geçen wagt otuz sekiz ýyl boldy; Rebbiň olara ant içiş ýaly, şol wagta çenli söweşjeň erkekleriň bütin nesli goşunyň arasyndan ýok bolup gutardy. Kanun taglymaty 2:13, 14.